

'Zonder twijfel een van de grootste Turkse auteurs.
Onvergetelijk. Het is krachtig, mooi en barst van het leven.' – *Akşam*

Verloren levens

HASAN ALİ TOPTAŞ

Over het boek

Dertig jaar na zijn militaire dienst ontvlucht Ziya het tumult van de stad, op zoek naar de rust van een dorp waar hij fantastische verhalen over heeft gehoord. Door zijn gruwelijke en vernederende diensttijd en het verlies van vrouw en kind in een terroristische aanslag, is hij nooit echt in staat geweest de draad weer op te pakken. Tot hij zich losmaakt en vertrekt.

Aangekomen in het dorp wordt hij warm ontvangen door zijn oude strijdmakker Kenan en diens familie, maar zijn verblijf brengt hem niet de rust waar hij op had gehoopt. Herinneringen aan vroeger dringen zich steeds weer aan hem op. Terwijl hij met het verleden in het reine probeert te komen, merkt hij dat zijn vriend iets voor hem verbergt en dat zijn aanwezigheid niet door iedereen wordt gewaardeerd.

Beeldend en indringend beschrijft Hasan Ali Toptaş de verpletterende bruutheid van mensen, geeft de schoonheid van de natuur extra glans en doorgrondt de waarde van het leven met grote helderheid.

De pers over het boek

'Verloren levens gaat over de mens. Over het feit dat je niet kan vluchten van mensen, van de mensheid.' – *SabitFikir*

'Een indrukwekkend verhaal.' – *Vatan*

'Zonder twijfel een van de grootste Turkse auteurs. Onvergetelijk. Het is krachtig, mooi en barst van het leven.' – *Akşam*

Over de auteur

Hasan Ali Toptaş (Denizli, 1958) staat in zijn geboorteland bekend als de Kafka van Turkije vanwege het surrealisme en magisch-realisme in zijn werk. Voor zijn boeken heeft hij vele literaire prijzen gekregen.

'De nieuwe naam van onze Franz [Kafka] is Hasan.' – *Frankfurter Allgemeine Zeitung*

Wilt u op de hoogte worden gehouden van de romans en literaire thrillers van uitgeverij Signatuur? Meldt u zich dan aan voor de literaire nieuwsbrief via onze website www.uitgeverijsignatuur.nl.

Hasan Ali Toptaş

Verloren levens

Vertaald door Hamide Doğan

e-bookeditie, juni 2015

SIGNATUUR

2015

© 2013 Hasan Ali Toptaş
Oorspronkelijke titel: Heba
Vertaald uit het Turks door Hamide Doğan
© 2015 Uitgeverij Signatuur, Amsterdam en Hamide Doğan
Alle rechten voorbehouden.

Omslagontwerp: Steve Leard
Bewerking Nederlands omslag: Wil Immink Design
Omslagbeeld: © Jon Browning / Arcangel
Typografie: Pre Press Media Groep, Zeist

ISBN gebonden editie 978 90 5672 497 9
ISBN e-book 978 90 449 7126 2
NUR 302

Eerste druk, juni 2015
Tweede druk, e-book, juni 2015

Deze vertaling kwam mede tot stand dankzij een subsidie van het Turkse Ministerie van Cultuur en Toerisme in het kader van het project TEDA.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veeveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Niemand begrijpt wat de zin is van ons lijden.
Maar toch zijn wij vol ontzag over ons zinloze bestaan
- AVNI UIT YENIŞEHİR

Hij die het monster in zichzelf doodt, verandert in een woestijn
- HULKI DEDE

De sleutel

Ziya deed de deur op slot en beende met de sleutels nog in zijn hand naar de lift. Er hing een eigenaardige sfeer in de gang. De rij lichtjes die als gele bollen aan het plafond hingen brandden als altijd, maar toch leek het donker. Bovendien was het verbazingwekkend stil. Dat duurde niet lang. Plots gooide iemand met een dreun een van de bruine stalen deuren op de benedenverdieping dicht. Het enige wat Ziya kon zien was een schaduw die razendsnel, zo snel als een grapje waarvan niemand weet wie het maakte, van de ene kant van de gang naar de andere flitste. Dan klonk er vanuit de schemering van het trappenhuis geschreeuw van een kind. En daarna een ijzige vrouwenkreet. Vervolgens het irritante gedreun van een stofzuiger die heen en weer ging en ergens in de verte het gedril van een klopper. Achter de muren zaten andere muren en daar gonsde het steeds harder. Er klonken ook geluiden van de stad, die dieper en zwaarder weergalmden dan de beelden die ze tevoorschijn toverden, tot de flat niet alleen leek mee te schudden op het ritme van het gegons maar ook bij elke zwier en zwaai het tumult van de straat leek op te slokken. Hij had nog nooit zo'n geluid gehoord.

Ziya had nu de lift bereikt. Hij opende de deur en bleef om de een of andere reden staan. Hij keek even om en tuurde de gang in, naar het trappenhuis, waar de aanzwellende geluiden vandaan kwamen, en naar de plastic bloemen die aan elke deur hingen. Het werd hem even zwart voor de ogen. Hij werd zelfs misselijk. Alsof de dingen die hij in zijn binnenste zag in een vieze, donkere brij veranderden die als een golf door hem heen trok. Beter niet blijven stilstaan. Ziya stapte haastig de lift in. Het was de eerste

keer dat hij naar de negentiende verdieping ging. Hij liep naar de deur met nummer 91 en drukte op de bel. Een bruine, stalen deur met een dubbel slot en in het midden een enorm kijkgat. Ook hier hingen, net als bij de andere deuren, plastic bloemen. Aan een van de bloemen was met een rood, zwierig lint een grote talisman bevestigd die op een kamelentong leek. Terwijl Ziya stond te wachten tot de deur openging, staarde hij zonder met zijn ogen te knipperen als gehypnotiseerd naar de talisman. Als de deur niet was opengezwaaid was hij misschien nog wel langer zo blijven staan, maar in de deuropening was mevrouw Binnaz' dienstmeid met haar honingkleurige ogen verschenen.

'Zegt u het maar,' zei ze kil en hooghartig.

'Ik wilde de sleutel afgeven,' zei Ziya.

Hij reikte het meisje de sleutel aan.

'Nee,' zei het meisje, en ze deinsde achteruit alsof ze bang was dat ze iets over zich heen zou krijgen. 'Nee, die kan ik niet aannemen, die kan ik absoluut niet aannemen, die moet u zelf aan mevrouw Binnaz afgeven.'

'Goed, dan doe ik dat,' zei Ziya.

Ze gingen naar binnen, liepen door een lange gang met een groen tapijt, daarna door een benauwde, smalle en mistroostige zijkamer en kwamen toen in de woonkamer.

Het was er behoorlijk ruim en licht. Maar wat hem overrompelde was de wankelende berg spullen. Stapels en stapels gestoffeerde stoelen, waar je ook keek. Gekocht bij een antiekwinkel, zonder twijfel. De patronen verschilden, maar allemaal hadden ze ronde poten. Ernaast stonden plompe bijzettafeltjes. Ze waren bedekt met geborduurde kleedjes, erbovenop stonden vazen met lange halzen en glazen suikerpotjes met allerlei frutsels. De nissen in de muren waren gevuld met ladekasten. In de hoek links stonden kartonnen dozen. In het midden, naast de ruisende glit-tergordijnen, een kolossale kast met hier en daar kantwerk. De hele muur aan de andere kant werd in beslag genomen door nog een kast. Deze overweldigende zee aan meubels deed denken aan een overladen vrachtschip. Hoe meer Ziya ernaar keek, hoe meer het langzaam leek weg te drijven. Hij kon zijn blik er niet van

afhouden. Tegelijkertijd voelde hij een tinteling in zijn borstkas, net een klein, warm vogeltje.

Het dienstmeisje wees een van de stoelen bij het raam aan en zei: ‘Wacht u hier maar even, ik zal mevrouw Binnaz roepen.’

Ziya liep naar de stoel maar in plaats van te gaan zitten, ging hij voor het raam staan. Met zijn handen in zijn zij, keek hij terneer-geslagen naar de stad beneden.

Die was gehuld in een vreemde mist die toch eigenlijk geen mist was. Rode rook steeg op in vlammen van schaduw, vertroebeld door de vervuilde klank van wanhoop. Spiegelende wolkenkrabbers, vergeten herbergen, oude bazaars, winkelcentra, ruïnes en fabrieken, keurige wijken en afgelegen sloppenwijken, die als een grauw wolkendek over de heuvels waren uitgespreid – hier was meer dan enkel wanhoop. Wanhoop was het omhulsel, eronder schuilde een diepe chaos: een kale en verontrustende bewegingloosheid, een afwezigheid. Een ruisende, suizende nevel van verderfelijke walmen. Ze klommen van muur tot raam, van raam tot muur, en vielen stil. Ze vloeiden weg in meanderende lanen en zijstraten – ze kronkelden langs overladen bushaltes en zijstraten waar nog meer mensen waren, ze vulden wat leek op stadspleinen, kruispunten en grote parken – ze zagen er bij momenten uit als linten van zich onttrollende rook. Door die stank heen vlogen vermoeide duiven met vleugels zwart van de uitlaatgassen, de een nog viezer dan de ander. Uit het niets wiekten ze allemaal tegelijk met veel kabaal op, een vage vlek leken ze, die ronddwaalde langs de bleke koepels. Als ze even rust namen waren ze druk met het zoeken naar gaten en kieren, doken in het voorbijgaan een paar keer terug in de menigte, omzeilden hier en daar het getoeter van auto’s en spreidden hun vleugels enkel om de oneindigheid van de hemel te vermoeien en terug te keren naar de walm. Sterker nog, ze landden op de walm alsof het een takje van een boom was. Daarbij schudden ze langzaam en krachteloos hun vleugels, staarden naar één punt en bleven zonder zich te verroeren wezenloos naar het punt kijken waar Ziya zich bevond. Na de zoveelste wanhopige vlucht, had Ziya het gevoel dat hun blikken net zo roken als de stad. Heel even leek het

zelfs alsof die wezens niet echt bestonden. Ziya voelde zich ongemakkelijk en hij keek naar ze alsof het denkbeeldige schaduwen waren. Hij ging nog wat dichterbij het raam staan om te zien of het niet aan zijn verbeelding lag. Alsof hij zijn gedachten kon lezen maakte een van de duiven zich prompt van de zwerm los, steeg klapwiekend op tot de negentiende verdieping, landde met een wijde, flauwe boog en een warm kabaal dat tegen de ramen sloeg op de vensterbank. Toen trok hij zijn kopje in en koerde zelfs een paar keer alsof hij wilde zeggen dat hij echt bestond. Hij stak zijn snavel in de lucht en spreidde snel zijn veren uit. Maar al was de vogel zo dichtbij dat Ziya zijn vlucht kon volgen, zijn geklapwiek kon horen en zijn hand maar behoefde uit te steken om zijn veren aan te raken, toch vroeg hij zich af of de duif echt kon zijn. Hij liep weg van het raam, draaide zich om en zag pal voor hem mevrouw Binnaz.

Mevrouw Binnaz keek hem aan zonder met haar ogen te knippen. Ze had een rode, dieprode, blos op haar wangen. Zoals ze daar stond tussen de stoelen twijfelde hij er niet aan dat ze daar was, in levenden lijve, maar toch maakte ze de indruk ergens anders te zijn. Hij wist zeker dat ze al heel lange tijd naar hem aan het kijken was. Vanuit een of ander punt uit het verre verleden. Ze deinde voor- en achterwaarts. Als een geest. Een immense, oude geest. Met niets minder dan grote, rode wangen. Hoe spreek je zo iemand aan? Ziya had geen idee. Ziya wist zich in eerste instantie dan ook geen houding te geven en schuifelde met zijn voeten als een klein kind dat naar de wc moet.

Hij herstelde zich meteen en zei kordaat: 'Ik kom de sleutel afgeven.'

'Ik weet het,' mompelde mevrouw Binnaz.

Schommelend met haar grote lichaam liep ze naar een van de stoelen in de hoek, nam plaats en wees Ziya met een elegant gebaar een plek aan.

Na een lichte aarzeling ging Ziya noodgedwongen zitten. Het ergerde hem dat hij de sleutel nog steeds niet had kunnen afgeven. Hij wist niet wat hij moest doen en wreef zijn handen steeds maar weer over de armleuningen alsof die jeuk hadden.

‘Neemt u de tijd,’ zei mevrouw Binnaz, terwijl ze hem vanuit haar ooghoeken opnam. ‘Een sleutel is heel wat meer dan een simpel stukje metaal. Welbeschouwd komt u me niet de sleutel, maar het huis brengen.’

‘Daar hebt u gelijk in, maar ik ben er al de hele ochtend mee bezig,’ zei Ziya. ‘Uw boekhouder heeft allerlei mappen met documenten van me aangenomen, maar de sleutel wil ze om de een of andere reden niet aannemen.’

Mevrouw Binnaz leunde naar achteren en glimlachte kalm.

‘Dat klopt,’ zei ze toen. ‘De sleutel aannemen is mijn taak, daar is zij niet toe bevoegd.’

Ziya zei niets. Hij begreep niet waarom zoiets eenvoudig in zo’n lang ritueel moest ontwaarden en richtte zijn blik vermoeid op het raam. Hij zag de duif van daarnet, die nog steeds op dezelfde plek zat en met zijn kraalooogjes bewegingloos naar binnen keek. In de blik van de vogel lag een duistere waarschuwing, en zelfs de kleur van zijn veren leek elk moment te kunnen omslaan in iets anders. Ziya kon er dan ook niet langer naar kijken, hij wendde zijn blik af en richtte zich weer op mevrouw Binnaz.

‘Kind,’ riep mevrouw Binnaz naar de dienstmeid, ‘bied je onze gast niets aan, waar blijf je nou?’

De dienstmeid kwam aangerend alsof ze uit de zin van mevrouw Binnaz was ontsproten. Ze stond met een dienblad voor Ziya en maakte een beleefde kniebuiging.

‘Dank je wel,’ zei Ziya en hij pakte een kopje met blauw bloemmotief van het blad.

De dienstmeid reageerde met een onverwacht perfect hoofdknikje en glimlachte vervolgens zo overdreven dat het leek alsof ze de ernst van het knikje meteen teniet wilde doen. Ze tuitte even haar lippen, die op twee rode rozenblaadjes leken. Voor Ziya’s ogen gingen ze wellustig open en dicht. Zonder enige aarzel liep ze parmantig in een wolk van heerlijke geuren tussen de fauteuils door naar mevrouw Binnaz en presenteerde ook haar een kopje koffie. Bij haar veranderde ze in een vamp die aan allerlei ondeugends dacht, ze flirtte onbeschaamd, boog zich heupwiegend voorover en keek mevrouw Binnaz schalks aan.

Haar blik was zo intens dat mevrouw Binnaz het kopje niet van het dienblad maar uit haar ogen leek te pakken. Daarna zette de dienstmeid het blad op een bijzettafeltje en liep naar de fauteuil naast die van mevrouw Binnaz, terwijl ze de zwarte lokken die in haar gezicht vielen keer op keer wegstreek. Met een zucht ging ze zitten.

Mevrouw Binnaz had een sigaret tussen haar lippen gestoken en volgde met een ontevreden gezicht roerloos de bewegingen van het meisje. Toen haalde ze de sigaret abrupt uit haar mond en zei kortaf: 'En waar blijft mijn vuurtje! Komt er nog wat van?' Niet in het minst van haar stuk gebracht boog de dienstmeid zich met een glimmende aansteker naar haar toe en stak de sigaret aan. Ze giechelde koket toen ze de aansteker aanknipte, wat Ziya prikkelde, ze wierp haar hoofd in haar nek, vestigde haar blik op het plafond en bleef zo een tijdje zitten. De tijd leek stil te staan zolang zij zich niet verroerde. Of de tijd was als sigarettenrook die eenvoudigweg tussen de lippen van mevrouw Binnaz omhoog kringelde. De dienstmeid ging weer recht zitten, leunde naar achteren en streek haar lokken nog eens uit haar gezicht.

Ziya had zijn koffie op en keek hen geërgerd aan. Wat doe ik hier? dacht hij, ik moet gewoon de sleutel geven en vertrekken. Toch lukte het hem niet om overeind te komen. Elke keer als hij op wilde staan werd hij overmand door loomheid. Geen drukkende zwaarte die je kon wegen, eerder een zwaarte als een betovering, genot of slaap, die je met losse touwtjes op je plek hield en je niet meer liet gaan. Tenminste, dat schoot door Ziya heen terwijl hij daar zat. Maar hoezeer die zwaarte zijn geest ook bedwelmde, hij kon zijn ogen niet van mevrouw Binnaz en haar dienstmeid losmaken.

Uit het niets verspreidde zich een ijle rook over de plek waar de vrouwen zaten. De rook kringelde in bibberige lijnen omhoog, verspreidde zich, nam allerlei vreemde vormen aan en dreef loom rond. Zijn schaduw dreef mee, dwaalde over de muren. Nu en dan sprong die van de ene stoel naar de andere, hing van de kast verderop naar beneden of veranderde als gesmolten duisternis in druppels en regende op de tapijten en tafeltjes neer. Op

dat moment verzamelde de rook zich stilletjes rond de stoel van mevrouw Binnaz. Hoe vaker ze een trekje van haar sigaret nam en de rook uitblies, hoe dikker die werd, dikker, en dikker en niet veel later waren niet alleen de vrouwen maar ook de plek waar ze zaten opgelost in de rook. Ziya kon alleen nog de mollige vingers van mevrouw Binnaz zien, haar fonkelende ringen. Te midden van de rook en flarden rondvliegende schaduwen zag hij een glimp van het silhouet van een knappe jongeman, maar die verdween meteen, als een beeld dat misschien per ongeluk van heel ver was gestuurd. Ziya legde de sleutel op het bijzettafeltje en stond plotseling op.

‘Neem me niet kwalijk, ik ga nu,’ zei hij veel harder dan nodig was.

Bij het horen van zijn stem schoof mevrouw Binnaz de rook als een gordijn open en stak haar hoofd erdoor naar buiten. Ze opende langzaam haar mond alsof ze iets ging zeggen, maar dat deed ze niet. Ze keek hem met haar kleine kraalogen aan, terwijl zweetdruppels op haar jukbeenderen glinsterden, alleen maar met een lege blik aan. Ze had de belabberde uitstraling van gejaagde mensen, ze trok snel haar hoofd weer terug in de rook.

‘Waar gaat u heen?’ vroeg ze met een verre stem.

‘Ik heb de sleutel op het bijzettafeltje gelegd,’ zei Ziya, die zich tot de rookwolk richtte. ‘Als u hem aan zou kunnen nemen, ik moet namelijk weg.’

Nu stak de dienstmeid haar hoofd uit de rookwolk. Ze keek hem zwoel aan en trok zich toen weer terug.

Dit ergerde Ziya nog meer. Hij voelde zich in die grote ruimte plotseling verloren en overvallen door paniek draaide hij zijn hoofd van links naar rechts. Hij keek opnieuw naar de rookwolk om mevrouw Binnaz nog een keer te kunnen zien voor hij wegging, maar hij kon niets onderscheiden. Hij hoorde slechts wat wegebbende en aanzwellende stemmen nauwelijks hoorbaar echoën. Hij leunde als vanzelf naar voren en spitste zijn oren.

‘Hij doet maar, moet hij zelf weten,’ zei de dienstmeid precies op dat moment.

‘Dat kan niet,’ antwoordde mevrouw Binnaz.

‘En waarom dan niet? Nou, waarom dan niet?’ vroeg de ander weer.

Mevrouw Binnaz zei om de een of andere reden niets.

Of misschien zei ze wel iets, maar was het buiten de rookwolk niet te horen.

Het gesprek viel stil en vanuit de rookwolk verspreidde een vreemde stilte zich door de woonkamer. Ziya draaide gedachteloos zijn hoofd en liet zijn blik door de woonkamer dwalen alsof hij toekeek hoe de stilte zich verspreidde. Zijn oog viel op de duif, die nog steeds op de vensterbank zat en met ronde ogen aandachtig naar binnen keek. Zijn kleur en lijnen waren merkwaardig genoeg niet meer zo scherp getekend als eerst. Het leek alsof hij onder het gewicht van de verstreken tijd ter plekke duizelingwekkend snel ouder was geworden. Hij zag er beverig en wazig uit en was bovendien wat gekrompen. Op het eerste gezicht leek de vogel daardoor op een handjevol rook dat op de vensterbank was achtergelaten. Of op een vaal gekleurd lapje dat aan de hemel verscheen. Toen de duif in de gaten kreeg dat Ziya naar hem keek, begon hij nerveus met zijn vleugels te fladderen en tikte een paar keer met zijn snavel tegen het raam alsof hij iets wilde vertellen. Voordat Ziya beseftte wat er aan de hand was dook de vogel naar binnen. Hij scheerde tussen de rondvliegende glasscherven door, stak zijn nek uit, schudde zijn veren en begon vreemd koerend in het wilde weg door de woonkamer te vliegen. Nadat hij zo een tijdje had rondgefladderd en in onbegrijpelijke razernij rondjes om de kroonluchters had gevlogen viel de duif woedend de rookwolk in de hoek van de kamer aan. Al snel had hij de wolk als een bol katoen volledig uiteengerafeld en waren mevrouw Binnaz en haar dienstmeid, die al een tijdje niet te zien waren geweest, weer zichtbaar.

Mevrouw Binnaz was vreemd genoeg onaangedaan. Vanuit haar stoel wierp ze zo nu en dan een blik op de duif die de woonkamer op zijn kop had gezet, en glimlachte mat alsof ze een oude bekende zag die elke dag over de vloer kwam. De dienstmeid was ondertussen echter opgesprongen en rende door de woonkamer om het beest te vangen. Ze rende zo hard dat ze nu en dan wel

een iele schaduw leek met een bos warrig haar en klepperende slippers. Telkens als ze de glasscherven en de overal rondwarrelende veren zag, sperde ze haar ogen en slaakte een verschrikte kreet. Hoe vaker ze een kreet slaakte, hoe kwaaiër ze werd, en hoe kwaaiër ze werd, hoe harder ze rondrende. Het leek alsof die schaduw tegelijkertijd in verschillende hoeken van de kamer was. Terwijl de ene schaduw met een gezicht dat op huilen stond tussen de glinsterende glasscherven door hinkte, sprong bijvoorbeeld een andere schaduw een eindje verderop met opgeheven armen naar de duif, die rakelings over haar heen scheerde. Terwijl de ene schaduw geruisloos in de rook verdween, stooft een andere in allerijl buiten adem langs Ziya. Het was alsof een of andere onbekende hand een aantal identieke dienstmeiden uit de dienstmeid tevoorschijn had getoverd, touwtjes aan armen en benen had geknoopt en nu meedogenloos aan de touwtjes van die marionetten trok. Ondanks al dat geren, gespring en al die uithalen slaagde geen van de marionetten erin de duif te vangen. Want elke keer als ze hem bijna te pakken had, veranderde ook de duif in een schaduw. Vervolgens dwaalde hij natuurlijk weer over de muren, fladderde daar rond alsof hij probeerde deze wereld te verlaten en een andere binnen te dringen. En telkens als hij tegen de muur van rokerige schaduwen opbotste, viel hij daar steeds fanatieker op aan.

Ineens was de duif zomaar verdwenen. Had hij te veel kracht verbruikt? Te veel kunstjes uitgehaald? Hoe dan ook, ook zijn schaduw leek in het niets opgelost. Of misschien was hij ongemerkt door het raam naar buiten gevlogen. Om de een of andere reden trok toen ook de rook weg. De dienstmeid zette niettemin met opgeheven handen nog een paar passen. Toen bleef ze staan en begon te foeteren. De verdwijning van de duif had precies een leegte in de vorm van een duif achtergelaten die het evenwicht van de ruimte leek te verstoren en de dienstmeid alle fut ontnam. Ze bleef nog wat talmen in de bijna tastbare stilte en begon vervolgens in alle ernst de glasscherven van de grond op te ruimen.

Mevrouw Binnaz wendde zich tot Ziya en vroeg: ‘Gaat u nu al?’

‘Ja,’ zei Ziya, ‘ik wilde opstappen, ik moet weg.’

‘Geen sprake van,’ protesteerde mevrouw Binnaz, terwijl ze haar hand hief. ‘Nee hoor, dat kan echt niet. U hebt de sleutel nog niet afgegeven. Bovendien kennen we elkaar al zo lang. Gaat u weg zonder een praatje te maken, zonder fatsoenlijk afscheid te nemen? Dat kunt u toch niet menen? Nee hoor, dat doet u niet, dat weet ik wel. Alstublieft, gaat u zitten.’

Ziya had geen andere keus dan weer te gaan zitten. Hij staarde naar de sleutel op het bijzettafeltje, vouwde zijn handen en wachtte zwijgend af. Opeens kreeg hij het gevoel dat hij voor het eerst in die stoel zat. Hij vroeg zich zelfs af of alles wat hij zojuist had gezien wel echt was gebeurd, of zijn geest soms een geintje met hem had uitgehaald. Steels keek hij naar de dienstmeid, op zoek naar bevestiging. Het arme kind was een paar stoelen verderop nog steeds op haar knieën de glasscherven aan het opruimen. Als een broze maar warmbloedige gestalte bewoog ze zich op handen en voeten gestaag naar het raam.

‘Ik zal zeggen hoe het met de sleutel zit,’ begon mevrouw Binnaz en ze bevochtigde met haar tong haar onderlip. ‘Ik zal zeggen hoe het zit, zodat u zo vlak voor uw vertrek geen raar beeld van me krijgt. Het is erg persoonlijk, ik weet niet hoe ik het moet vertellen. Zijn woorden wel toereikend om uitdrukking te geven aan wat er in me omgaat? Ik weet het niet. Maar ik dwaal af, laat ik beginnen bij de flat. U moet weten, meneer Ziya, dat ik deze flat niet heb geërfd, en al helemaal niet cadeau heb gekregen. Ik heb hem met bloed, zweet en tranen verdiend, jarenlang heb ik ervoor gezwoegd. Ik heb mijn onschuldige kinderjaren, de jaren waarin ik nog een kwetsbaar jong meisje was, teer als rozenblaadjes, mijn jeugd en mijn grootste en allermooiste dromen en idealen, gevormd tussen kindergekwetter op straat, ervoor opgegeven. Hoe je het ook bekijkt, deze ijzer- en betonmassa, die we afdoen met de benaming flat, is in wezen mijn jeugd, mijn pubertijd, verspild aan dronken tafels, het is mijn frêle, jonge lichaam dat tussen die tafels schaamteloos werd betast, maar ook mijn waardigheid die jaren later ergens in een winderige ruïne met de grond gelijk is gemaakt onder een kleffe en smerig hijgende snor.

Het is niet mijn gewoonte om huurders die hun sleutel komen afgeven in vertrouwen te nemen, maar toen ik u zag, voelde ik vreemd genoeg de behoefte om te praten. Bovendien bent u mijn langste huurder, meneer Ziya, wist u dat?

‘Nee, dat wist ik niet,’ zei Ziya.

‘Toch is het zo,’ vervolgde mevrouw Binnaz. ‘Misschien zit ik daarom op mijn praatstoel. Ik had al vanaf het allereerste moment een zwak voor u. Ik herinner het me nog heel goed. De dag dat u hierheen verhuisde keek ik uit het raam en toen ik u daar bij de verhuishwagen zag staan, dacht ik: deze huurder is anders. Dat zeg ik niet zomaar, die gedachte ging echt door me heen. Want zodra ik u zag kreeg ik een speciaal gevoel, iets wat ik niet eerder had ervaren. Wilt u wel geloven dat ik zelfs nu niet goed kan verklaren waar dat gevoel vandaan kwam? Ja, van een gebrek aan bescheidenheid, waar andere huurders zo aan lijden, is bij u geen sprake. U mag dan lang zijn, maar die dag leek u nauwelijks boven de grond uit te komen. U verlangde naar begrip en genade, uw houding en uw blik verrieden dat. Maar wat mij raakte was iets anders, iets heel anders. Hoe zal ik het uitdrukken? De zon scheen, geen wolk te bespeuren, maar toch leek het me alsof u in een schaduw stond, en die schaduw bleef maar wapperen zoals een versleten onderhemdje aan een waslijn kan wapperen in de wind. En hoe langer ik naar u keek, hoe meer ik diezelfde schaduw op mij voelde drukken. Ik voel haar nu zelfs, weet u. Ik zit hier recht tegenover u en ik zie diezelfde schaduw. Uiteraard heb ik geen idee waar ze vandaan komt, dat spreekt voor zich. Ik weet zelfs niet of ze iets te betekenen heeft in deze sterfelijke wereld. Het enige wat ik weet is, wat ik al zei, dat u een geval apart bent. En geloof me maar dat ik daar niet één keer in al die zeventien jaar, niet een enkele keer, aan getwijfeld heb. Ik heb zelfs gedacht dat de andere huurders enkel als camouflage dienden, zodat u niet te veel zou opvallen. Ik weet dat dat een idiote gedachte is, maar ik kan het niet helpen, meneer Ziya, dat is wat meer dan eens door me heen schoot. Echt waar. Nu ik het zo hardop zeg, vindt u het vast ook heel dwaas van me. Zo is het toch, wie zou die andere huurders moeten sturen, waar zouden ze vandaan

moeten komen? Alsof er ergens een opslagplaats voor huurders is die ambtenaren eropuit sturen? Het idee alleen al! Maar weet u wat me nu ineens te binnen schiet? Misschien ben ik zo aangedaan omdat ik weet dat dit onze laatste ontmoeting kan zijn, misschien dat ik daarom niet kan stoppen met praten. Het besef dat het einde is gekomen doet iets met je, of je voelt een brok zo groot als een vuist in je keel en je zwijgt als een nachtegaal die een moerbeï heeft doorgeslikt, of je kunt niet meer stoppen met praten, zoals ik. En als je op je praatstoel zit wil je alles er het liefst in één keer uitgooien. Net als een vulkaan die zijn lava uitspuwt. Maar alles, dat is zo'n ongeordende brij, nietwaar, dat is niet te verwoorden, laat staan dat je er echt iets bij kunt voorstellen. Net als Gods oneindigheid zitten er dingen in die we niet kennen en die onkenbaar zijn, die we niet zien of zelfs maar kunnen zien. Zonder dat we stilstaan bij zijn uitdijende grootsheid en complexiteit noemen we het alles, alsof het iets zegt. Hoe dan ook, ik weet niet hoe we hierop komen, maar ik kan dit onderwerp beter met rust laten. Het is niet mijn terrein. Of zelfs maar mijn taak, ik ben maar een eenvoudige huiseigenaar. U zult misschien zeggen: Goed, maar waarom begint u er dan over? Alsof ik dat weet, meneer Ziya, ik heb werkelijk geen flauw idee. Als je eenmaal ergens over begint en op dreef bent word je verliefd op je eigen stem. Je wordt weer een kind. Een verwend klein kind. Even tussendoor, als we nu nog eens een kopje koffie nemen, wat zegt u daarvan?

‘Nee,’ zei Ziya geschrokken. ‘Dank u wel, ik moet echt gaan.’

‘Te laat,’ zei ze en ze wees naar de dienstmeid, die al naar Ziya toe liep.

De dienstmeid kwam zo snel op hem af dat het leek alsof ze uit de zin van mevrouw Binnaz was ontsproten. Met het dienblad in haar handen bleef ze voor Ziya staan en maakte een elegante kniebuiging.

‘Ja,’ zei mevrouw Binnaz, ‘soms verwen je jezelf. Weet u, meneer Ziya, niemand heeft mij ooit verwend. Misschien toen ik nog een kind was, denk ik soms, en dan tast ik mijn geheugen af. Als een uitgehongerde kip pik ik tussen mijn herinneringen,

jachtig op zoek naar een laatste graantje. Niets. Zelfs geen hint. Wanneer ik afdaal in de krochten van mijn geheugen word ik steevast opgewacht door het zwijgen van mijn moeder. Weet u, mijn moeder die het hoofd boven water moest houden in ellendige armoede, mijn moeder met haar plastic waskom, deed enkel haar mond open om ons af te blaffen. En als ze geen reden had om ons af te blaffen, zweeg ze. Wanneer ze toch iets moest zeggen, deed ze dat met haar ogen in plaats van haar mond. Haar ogen, groen als onrijpe druiven, tolden voor mijn ogen of rolden als glimmende knikkers. Meteen daarna kwamen ze tot stilstand en verloren hun glinstering, dan trok er een floers over ze heen. Mijn moeder trok zich achter die floers terug, zette haar grauwe masker op en zweeg de hele dag. Zweeg ze om ons te beschermen tegen haar woede, of om zichzelf te behoeden voor een mogelijke aanval? Ik heb geen idee. Wat ik wel weet is dat telkens als ik dicht bij mijn moeder kwam, ik rechtstreeks op een diepe, donkere afgrond af liep. Zo voelde ik me, meneer Ziya. In het echte leven gebeuren zulke dingen nooit, maar elke keer als ik dicht bij die arme moeder van me kwam, kreeg ik onmiddellijk het gevoel alsof ik op een diepe, donkere afgrond af liep. Zo keek ze me aan. Dan wendde ze haar hoofd af en ging op in alledaagse klusjes. Als een vermoeide schaduw verdween ze tussen stapels was en bergen vaat. Wat overbleef was het vochtige natrillen van wasknijpers, het schreeuwerige rood van plastic waskommetjes, het gekletter van potten en pannen, en een kilte. Moge haar ziel rusten in vrede, maar het laatste waar mijn moeder aan dacht was haar kinderen verwennen. Mijn vader had daar ook geen tijd voor, meneer Ziya, ik zag hem hoogstens een paar keer in de maand. Hij haastte zich vroeg in de ochtend naar de zwijnenstal die hij zijn broodwinning noemde en pas laat in de avond kwam hij weer thuis, als wij al diep in slaap waren. Door de kroeggeur die hij achterliet wist ik dat hij thuis was geweest. Was hij thuis geweest, dan liep ik de volgende ochtend beslist tegen een geurmassa op die de vorm had van mijn vader. Soms stond die massa zelfs aan mijn hoofdeind, alsof hij voorover zou buigen om me te kussen. Met zijn schouders en gespreide armen stond hij te tril-

len in de ruimte. Met ingehouden adem ging ik op de rand van mijn bed zitten en keek roerloos toe. Deze gestalte, die geur van verschaalde uien, vlees, sigaretten, bonensalade, azijn en raki, rijpte onder mijn blik tot hij nog meer op mijn vader leek. Zo kreeg hij gewicht, zette zijn voeten op de grond en vergezelde me bij alles wat ik deed: als ik boven de wasbak mijn handen en gezicht waste, naar de keuken snelde om te ontbijten of terugging naar mijn kamer om mijn tas in te pakken, overal was hij bij me. Wanneer ik naar de wc ging wachtte hij liefdevol en geduldig bij de deur. Soms leek het of hij met zijn been trok als hij zo rondliep, maar daar trok ik me weinig van aan, ik vond het hoe dan ook fijn om hem naast me te zien. Want die trillende massa die op een lichaam leek, verspreidde niet alleen een kroeggeur maar ook zijn warmte en wanneer ik die voelde, geloof me, kwam ik opnieuw tot leven. Ik kon me dan ook niet meer losmaken van mijn vaders warmte die ik door mijn huid heen voelde, ik dacht niet meer aan school en bleef thuis rondhangen. Ik bleef dralen en bedacht de meest originele uitvluchten. Ik trok bijvoorbeeld stiekem een knoopje van mijn schooluniform, zocht eindeloos naar naald en draad en naaide het heel langzaam weer aan. Of ik riep: “O nee, mijn huiswerk! Helemaal vergeten!” en rende zogenaamd in paniek rond om vervolgens mijn schrift te openen, en over de bladzijden gebogen zuchtend en steunend maar wat op te schrijven. Mijn arme moeder begreep er natuurlijk helemaal niets van. En omdat ze het niet begreep keek ze vanachter het fornuis, de keukendeur of de wasmand met opengesperde ogen naar me, alsof ze wilde zeggen: “Schiet op kind, je komt te laat op school.” Enfin, wat ik maar zeggen wil, meneer Ziya, iedereen creëert een vader, al is het van een allegaartje, anders kan men niet bestaan. Je pakt geurrestjes, levenloze schaduwen en trillingen of zelfs leegtes en maakt er een vader van, zoals ik het deed. Ongetwijfeld kan een mens zichzelf ook op andere manieren scheppen, bijvoorbeeld door zich te verliezen in de intensiteit van een lange kus, te branden in een vurige blik, door op te gaan in een goed boek, in vervoering te raken van een aanraking of door andere zinnige of onzinnige dingen waar ik nu even geen

voorbeelden van heb. Wie een makkelijk te stillen ziel heeft kan zichzelf ook scheppen door bijvoorbeeld ergens in een hoekje zonnebloempitten te eten. Als je leeft tussen wilde schaduwen die in je bloed kruipen kun je dat doen door van alles kort en klein te slaan. Of je kunt juist dingen laten. Maar wat mij betreft is het allemaal niet te vergelijken met te zijn door een vader. Dat is heel anders, en tegelijkertijd iets heel ouds, misschien wel net zo oud als de vogels, de wolken of de stenen. Weet u, ik begreep dat pas echt toen mijn vader stierf. Nee, niet toen mijn vader stierf. Wat ik eigenlijk moet zeggen, en knarsetandend moet onderstrepen: toen mijn vader werd vermoord. Want die engel van een man, die zo hard werkte voor het dagelijks brood van zijn kinderen, werd om een paar ordinaire schulden op klaarlichte dag in koelen bloede vermoord. Ze wierpen zich met zijn allen op hem en hebben hem zonder blikken of blozen doodgestoken. Wilt u weten wie? Dat kan ik u wel vertellen. De Boormachine heeft hem vermoord! Zijn echte naam is Macit Karakaş en hij is de wreedste en ellendigste idioot die je je kunt voorstellen. Hij was een van de twee partners van mijn vader, meneer Ziya. Hij liep patserig, als een kalkoen, droeg altijd een zwarte overjas tot op zijn enkels. Waar hij ook ging zitten, hij paste er nooit. Maar denk maar niet dat hij imposant was, integendeel, het was een klein, miezerig mannetje. Maar wat God hem aan lengte had ontzegd, had Hij hem aan stem gegeven: als hij sprak trilde de grond en leek het wel alsof er een aardbeving was. Zowel geluiden als stiltes versterkten zijn stem. Alles om hem heen, wat dan ook, beefde bij het horen van die dreunende stem tot er precies honderden Boormachines allemaal tegelijk schreeuwden. En dat was angstaanjagend. Je vroeg je hoe dan ook af of er iets vreselijks zou gebeuren. Enfin, ik heb er wellicht al genoeg over verteld. Maar er is nog iets wat u moet weten. Deze man was een beest. Waar hij ook kwam, ontstond er ruzie en heisa. Hij zocht het steevast op. Als hij geen aanleiding kon vinden bleef hij zwijgend met gefronste wenkbrauwen zitten, keek met een uitgestreken gezicht naar de mensen om hem heen en zorgde zelf voor een aanleiding. Dit stuk vuil werd bovendien altijd vergezeld

door krachtpatsers met blokhoofden, meneer Ziya. Ze paradeerden in zwarte kleren, met hun kolossale handen en hoekige ellebogen maakten ze de weg vrij voor de Boormachine. Alsof er van alles in zijn weg stond renden zij geagiteerd rond en duwden zelfs mensen die ver weg stonden opzij. Dat ging hardhandig, met een scherp gegrom dat vanonder hun donkere snorren kwam, en met driftig gesein met hun wenkbrauwen en ogen. En als iemand het waagde tegen deze onheuse manier van doen te protesteren wierpen ze zich als één man op hem en sloegen hem ter plekke in elkaar. Boormachine keek niet één keer om, met vooruitgestoken borst, als een zegevierend generaal die terugkeert uit een oorlog, liep hij ze in zijn zwierige overjas voorbij. Hij gaf helemaal niets om de mensen wier gezichten werden toegetakeld en tot moes geslagen, die tegen de muur werden gesmeten of die zo hard in elkaar werden geschopt en geslagen dat ze kronkelden als wurmen. Hij was zo meedogenloos dat het woord de lading niet eens dekt. De man was een despoot. Ja, een echte despoot. Maar zodra hij een kind zag veranderde hij. Hoe moet ik het zeggen? Hij was op slag niet meer de Boormachine. Hij veranderde prompt in een gevoelige derwisj en de compassie droop dan plots van zijn gezicht. Als er een kind voorbij kwam, keek hij nooit weg. Hij staarde zo indringend naar hen dat je zou denken dat hij in hun ziel probeerde te kijken. In hun toekomst. Hij staarde met open mond naar hen. En dan maakte hij een uitzinnig geluid, zo vreemd dat het van iemand anders leek te komen. Hij barstte in tranen uit. Ik weet niet wat hij in kinderen zag waar hij zo verschrikkelijk van moest huilen. Was het hun schoonheid? Hun donzige haartjes? Hun fijne kleine lichaampjes die hij met trillende handen aaide? Zijn lijfwachten hadden het zien aankomen. Ze stonden al klaar met een zakdoek. Soms waren ze de Boormachine zelfs vóór en huilden ze snotterend in koor. Zo ontstond er door het theatrale geblèr een merkwaardig schouwspel. Nog meer zelfs als de Boormachine aanhaakte met zijn gehuil. Het nepgejank van die kwezelige mannen waarmee ze hun baas wilden paaien, besmeurde de ongeveinsdheid van de arme man en maakte een karikatuur van hem. Dan raakten de

tranen van de Boormachine je des te meer en werd je helemaal week vanbinnen. Weet u, meneer Ziya, ik ben nu weer verdrietig. Ik kan het niet helpen, als ik dat tafereel weer voor me zie word ik werkelijk waar verdrietig ... Als u het goed vindt steek ik een sigaret op. Wilt u er ook een?’

‘Graag,’ zei Ziya.

Hij nam de sigaret aan, mevrouw Binnaz glimlachte nauwelijks merkbaar.

‘Zo gaat dat,’ ging ze met zwakke, vermoeide stem verder. ‘Ziet u, die schoft heeft weliswaar mijn vader vermoord, maar toch word ik verdrietig bij de gedachte aan zijn tranen. Moet je eigenlijk slecht zijn om goed voor de dag te komen? Ik zou het niet weten, maar in deze wereld zien slechteriken er soms een stuk beter uit dan de goeden, meneer Ziya. Zoals ik dus zei, veranderde de Boormachine in een in- en ingoed mens zodra hij kinderen tegenkwam. In de buurt van kinderen kwam hij misschien onbewust dichterbij het licht van goedheid, dat ergens diep in hemzelf scheen. Misschien reikte hij wel naar dat onbereikbare licht wanneer hij hun wangen streelde. Ik weet er eigenlijk niets van, ik ben niet voldoende geschoold en heb totaal geen verstand van dergelijke zaken. En eigenlijk geloof ik niet dat er in die bulbak zelfs maar een sprankje licht aanwezig was. Volgens mij is het er pikzwart, stinkt het er naar rotte vis en krioelt het er in die stinkende duisternis van de duivels met lange staarten en vuurrode adem. Dat moet wel want hij heeft tenslotte mijn vader vermoord ... Ja, zonder ook maar met zijn ogen te knippen heeft hij mijn vader vermoord! En op dat moment stortte mijn wereld met een hels kabaal in en werd alles, maar dan ook alles, meteen herschikt, meneer Ziya. Het gewicht van mijn vaders dood werd aan mijn wezen toegevoegd en ik kwam erachter wat het betekende om naar een vader te verlangen. Het was alsof die dag niet alleen het gewicht van mijn lichaam, maar ook mijn kleding, mijn handen, voeten, gezicht en ogen waren veranderd. Ik rilde alsof er ijsbergen door me heen trokken, ik wist niet wat ik aan moest vangen. Het gezicht van mijn vader stond op mijn netvlies gebrand en wanneer ik ten einde raad was kwam hij vanuit een

wolk van kroeggeuren naar mij kijken, hij zag mijn wanhoop en glimlachte, alsof hij wilde zeggen: “Hier ben ik, kijk maar, hier.” Dan waren mijn tranen natuurlijk helemaal niet meer te stoppen. Ik trok me terug in een hoekje en huilde jammerlijk. Ik wilde mijn vader opnieuw tot leven wekken. Ik riep hem, ook al wist ik dat hij nooit meer terug zou komen. Ook mijn arme moeder, mijn broers en zussen, mijn oma met haar witte haren, onze familie uit de stad, ze deden allemaal hetzelfde. We huilden en huilden. We smeekten mijn vader terug te komen. Toen de met een groen kleed bedekte doodskist die dag bij ons huis werd gebracht was ieder van ons een hoopje ellende ... Daarom moet u maar niet te veel waarde hechten aan mijn verdriet om de tranen van de Boormachine. In wezen ben ik zijn meest geduchte vijand. Ik zweer bij God, als ik hem ooit te pakken krijg, grijp ik hem bij de keel en maak hem zonder blikken of blozen af! Ik heb hem na de dood van mijn vader een aantal keren gezien, maar toen was ik nog te klein om hem van het leven te beroven, ik had nog niet eens jeugdpuistjes op mijn gezicht. Ik zag hem voor het eerst drie dagen na de begrafenis. Zonder een greintje schaamtegevoel, zwierend met zijn overjas, kwam hij bij ons aan de deur om ons te condoleren, die moordenaar. Het gegons van de begrafenis van drie dagen ervoor hing nog als een donkere wolk van snikken in huis. Zonder zijn makkers stapte de Boormachine met een misselijkmakende uitdrukking op zijn gezicht uit die wolk. Toen mijn arme moeder de deur opende en hem zag staan raakte ze natuurlijk van streek, ze was zo woedend dat ze niet wist wat ze moest doen. Met veel moeite hernam ze zich en siste als een gifgroene slang dat hij moest oprotten. Wij snelden toe en ondersteunden haar om te voorkomen dat ze op de grond zou storten. De schaamteloze smeerlap trok zijn hoofd tussen zijn schouders en droop af, hij dook in de wolk van zuchten voor het huis en niet veel later was hij met zijn zwarte overjas en al uit het zicht verdwenen. Wij keken hem lang na en keerden weer naar onze tranen terug. Na dit incident was mijn moeder er nog slechter aan toe, alsof ze mijn vader nog een keer had verloren. Ze trok zich met gebogen hoofd terug in een hoekje en staarde maar,

zonder zich te verroeren bleef ze dagenlang zitten zuchten. Na een week herinnerde ze zich ineens mijn vaders jas, ze sprong op en vroeg me huilerig om die bij de kroeg op te halen. En zo kwam ik weer tegenover die Macit Karakaş, de Boormachine, te staan. Die dag, toen ik mijn vest aantrok en naar de kroeg liep, werd ik plots angstig. Of ik nu bang was om de Boormachine tegen het lijf te lopen, om de plek te moeten zien waar mijn vader was vermoord, of om zijn jas vast te houden, ik weet het niet, maar ik was echt bang. Die angst, die als een donkere zwerm vogels in mij zwierf, werd elke stap groter tot ik voor de kroeg stond. De Boormachine had de moord die hij had gepleegd op een van zijn mannen afgeschoven en had de andere partner uitgekocht. Hij had ook de indigoblauwe muren roze laten schilderen, het verlichte uithangbord, de tafels, de kleedjes en schilderijen vervangen en overal kralengordijnen en vitrage met ruches opgehangen. Om alles in de gaten te kunnen houden had hij zelf plaatsgenomen achter de grote tafel direct naast de kassa. Toen ik de dubbele deuren openduwde en naar binnen liep zat hij daar als een donkere vlek. Hij hield zijn vingertoppen tegen elkaar en observeerde met zijn stompzinnige kop het decor. Was hij van zijn stuk gebracht toen hij mij zag of dacht ik dat maar en bleef hij er volledig stoïcijns onder? Geen idee, maar het was alsof er op dat moment iets gebeurde. Wie weet, misschien heb ik met de kracht van mijn blik hem even van zijn plek gelicht. De Boormachine draaide zich om en onze blikken kruisten elkaar. Meteen daarna opende hij een laatje en begon er zogenaamd nonchalant, met veel kabaal in te rommelen. Hij voerde de “Ik ben een drukbezet man, ik zit tot over mijn oren in het werk”-act op. Ik staarde ondertussen naar de betonnen vloer en vroeg me af waar mijn vader was gevallen toen hij werd neergestoken. Een grijzende ober van middelbare leeftijd kwam langzaam op me af, ging voor me staan en vroeg wat ik wilde. Hij had mij al eerder gezien en wist wie ik was. Hij keek alsof hij wilde zeggen “Ach kindje toch, ik leef vreselijk met je mee”. Hij leek op zo’n uitgebluste bejaarde die aan het eind van zijn leven verandert in vleesgeworden compassie. U kent dat type wel, het hart van dat soort oudjes ligt

open, bij het minste of geringste moeten ze huilen. Zodra ze begonnen te huilen gaan hun dichte poriën ongetwijfeld open en lichten de bergtoppen aan herinneringen langzaam op. Misschien huilen ze ook wel een beetje omdat ze dan een glimp van die toppen opvangen. Hoe dan ook, met die verdwaasde blik op zijn gezicht leek de ober precies op zo'n oudje. Je hoefde maar boe te zeggen of hij zou in tranen uitbarsten. Toen ik hem met bevende stem vertelde waarvoor ik gekomen was, beende hij weg en pakte mijn vaders jas vanachter de houten afscheiding achter de toonbank. Hij vouwde hem vlot en netjes op, opvallend behendig zelfs, en legde hem in mijn armen. Toen stortte ik in, meener Ziya. Ik begon te trillen en leek in brand te staan, ik kreeg het warm en koud tegelijk. Ik richtte mijn blik vol woede op de Boormachine, alsof ik hem wilde vragen waar de man was van wie deze jas was geweest. Maar die smeerlap zag me natuurlijk niet staan, hij was nog steeds aan het rommelen in de la. Zo ben ik die dag zonder dat ik iets tegen hem kon zeggen daar weggegaan, ik vloog naar buiten, dook de menigte in en rende weg. Hoe verder ik van de kroeg raakte, hoe meer ik tot rust kwam, maar tegelijkertijd werd ik zenuwachtiger, omdat ik dichterbij huis kwam. Ik probeerde me voor te stellen welk tafereel zich thuis zou afspelen, ik overdacht alle mogelijke scenario's en zag er als een berg tegenop. Ik kon namelijk niet voorspellen hoe mijn moeder zou reageren. Zou ze zonder ook maar een woord te zeggen als bevroren blijven staan? Of zou ze met een schrille gil de jas uit mijn handen grissen en tegen haar boezem drukken, haar gezicht erin begraven en telkens weer de geur opsnuiven, en daarna met een omfloerste en woedende stem de ene banvloek na de andere uitspreken over die Macit Karakaş, die Boormachine? Of zou ze zich met die jas terugtrekken in een hoekje en met gebogen hoofd opnieuw neerdalen in haar donkere afgrond en dagenlang weigeren ook maar iets te eten of te drinken? Wie weet, misschien zou het heel anders gaan, maar op dat moment had ik nog geen idee en dat maakte me verschrikkelijk bang, mijn hart klopte bij elke stap steeds sneller.